

T o n i K A

nr 27

november 2019

De 4 B's	1
Het koor vooruit helpen	1
Kerstfeest met asperges	2
Wie is Fred Visser?	3
Johannes Brahms - Ein deutsches Requiem	4
Een Amsterdams Barokgezelschap op de romantische toer	5
Wie is Anne van Vlerken?	6
Toonkunstkoor zingt Brahms	7
Wie is David Keuning?	8
Om te janken zo mooi	9
In memoriam Jaco Huijpen	9
Cursus solfège en muziekleer	10
Wie is Meira Tulp?	11
Openluchtconcerten en Amadeus live	12
Colofon	13

De 4 B's

Met *Amadeus Live* traden we voor het eerst op met het Residentie Orkest. Het zingen en spelen in de exacte timing van de film was een hele uitdaging en het zingen met de film op de achtergrond was een bijzondere ervaring. En die optredens krijgen ook nog een mooi vervolg: in 2020 gaan we met het Residentie Orkest de Negende van Beethoven uitvoeren.

Zo kijken we nu tegen een heel goed gevulde agenda aan voor 2020 met bijzondere producties. Het wordt het jaar van de 4 B's: Brahms, Bach, Berlioz en Beethoven. Kijk in de nieuwsbrief van het bestuur voor het volledige programma. (Je weet wel, die nieuwsbrief die onder Willemiens mailtje van 29 oktober hing.)

Maar voordat we het nieuwe jaar ingaan, hebben we ons lunchconcert op 20 november 2019 met een aantal delen uit de *Vespers* van Rachmaninoff. Eigenlijk zouden we ze alle 15 op een eigen concert zingen, maar dat plan is even in de ijskast gezet. Brahms' *Ein deutsches requiem* met het ABG Kamerorkest gaat nu voor. In deze ToniKA lees je achtergrondinformatie over beide werken. Theo Laceulle, na Gerda's vertrek de nestor van ons koor, vertelt - deels uit eigen ervaring - welke geschiedenis TKA heeft met Brahms.

We maken in dit nummer kennis met onze nieuwe pianist Arjen Berends. Ook leren we weer een paar koorleden beter kennen en schrijft Aja welke muziek zij 'Om te janken zo mooi' vindt. Veel lees- en kijkplezier!

*namens de redactie
Marjolein Zinkstok*

'Het koor vooruit helpen'

Met ingang van het seizoen 2019/2020 is Arjen Berends pianist/repetitor bij Toonkunstkoor Amsterdam. ToniKA stelde hem een aantal vragen.

Wat heb je eerder gedaan op het gebied van muziek?

Muziek heeft altijd al mijn interesse gehad. Ik ben begonnen met de opleiding schoolmuziek aan de Hogeschool der Kunsten Utrecht en later ben ik daar het hoofdvak muziektheorie aan het Koninklijk Conservatorium Den Haag bij gaan doen. Nog tijdens mijn studie ben ik begonnen met lesgeven en inmiddels werk ik al bijna twintig jaar als docent muziektheorie en arrangeren aan de Hogeschool der Kunsten Utrecht en het Koninklijk Conservatorium Den Haag.

Hoe ben je bij het pianospelen terechtgekomen?

Pianospelen heb ik altijd al gedaan. Op tienjarige leeftijd begeleidde ik al een kinderkoortje en ook in mijn studententijd heb ik verschillende koren en solisten begeleid. Tijdens mijn opleiding schoolmuziek heb ik klassieke piano als hoofdinstrument gekozen. Na mijn studie ben ik altijd koren blijven begeleiden, waaronder al achttien jaar Toonkunstkoor Caecilia in Zwolle.

Wat spreekt je zo aan in het begeleiden van koren?

Ik vind het fijn om een ondersteunende rol te hebben. Het gaat niet om mij; het gaat erom het koor vooruit te helpen, de dirigent te ondersteunen, te zorgen dat de repetitie goed verloopt.

Hoe ben je uiteindelijk bij Toonkunstkoor Amsterdam terechtgekomen?

Toonkunstkoor Caecilia in Zwolle was me te ver weg vanuit Utrecht. Daarom zocht ik naar een koor dicht bij huis en liefst ook met meer niveau. Ik heb toen open sollicitaties gestuurd naar verschillende koren en uiteindelijk kwam ik bij Toonkunstkoor Amsterdam terecht. Daar was ik erg blij mee. Dit koor stond altijd al hoog op mijn verlanglijstje. Er zijn weinig koren die zo'n gevarieerd programma hebben en ook zo intensief repeteren als Toonkunstkoor Amsterdam. Het hoge niveau waar ik naar op zoek was, vind ik hier absoluut terug.

Daan Nijssen

Kerstfeest met asperges

Sergei Rachmaninoffs (1873 –1943) opkomst als componist viel samen met een renaissance van Russische sacrale koormuziek in de late negentiende en vroege twintigste eeuw. Na een periode van achteruitgang halverwege de negentiende eeuw, waarin geen kerkelijke muziek werd gecomponeerd, kwam de sacrale muziek onder de aandacht van toonaangevende muzikanten zoals Tsjaikovski, Rimsky-Korsakoff, Balakirev en ook de jonge Rachmaninoff. Vanaf 1880 werd veel kerkelijke muziek geschreven en dat ging gestaag door totdat de stroom composities abrupt stopte door de bolsjewistische revolutie van 1917. Net voor die tijd, in 1915, componeerde Rachmaninoff in minder dan twee weken zijn *Vsenosjtsjnje Bdenije*: de Vespers.

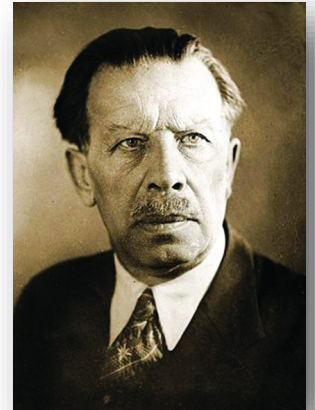

Rachmaninov met dochter Irina in 1912

De benaming 'Vespers' is eigenlijk onjuist, want alleen de eerste zes delen van het stuk behoren tot het canonieke uur van de vespers (het avondgebed). De rest, met uitzondering van deel 15, behoort tot de metten (nacht en zeer vroege ochtend). Een beter Nederlands woord zou 'Nachtwake' zijn. De Nachtwake is een viering in de Russisch-Orthodoxe kerk die gehouden wordt in de nacht voorafgaand aan de zondag of belangrijke feestdag, in dit geval Pasen.

De weinig kerkelijke Rachmaninoff hield van de Russisch-Orthodoxe gezangen, met name van de oude Znamennyj-gezangen, het Russische equivalent van het Gregoriaans. De Znamennyj-gezangen waren al in de elfde eeuw door zendelingen uit Constantinopel mee naar Rusland genomen. De zang kenmerkt zich door eenvoudige, vloeiende en evenwichtige melodieën, maar zonder dramatisch effect. In de Vespers vinden we deze Znamennyj-stijl terug in nummers 8, 9, 12, 13 en 14.

In de Russisch-Orthodoxe traditie wordt van de koorleden verwacht dat hun stemmen als één klinken. Omdat 'alleen de stem van het menselijk hart tot God roept', gebruikt men geen instrumenten. Rachmaninoff schreef zijn stuk dan ook voor a-capellakoor. Soms zingt dat koor wel elfstemmig, met een reikwijdte van de diepste bassen tot de hoogste sopranen. Toen Rachmaninoff de muziek aan dirigent Danilin liet zien, verzuchtte die: "Maar waar vinden we ooit zulke diepe bassen? Die zijn zo zeldzaam als asperges met kerstfeest." Rachmaninoff zei daar later over: "Natuurlijk vond hij ze; ik ken de stemmen van mijn landgenoten."

Nikolai Danilin

Zoals vereist door de Russisch-Orthodoxe kerk, baseerde Rachmaninoff tien van de vijftien secties op liturgische traditionele zang (chant). De vijf originele secties (nr. 1, 3, 6, 10, & 11) werden zo sterk beïnvloed door die traditionele gezangen, dat de componist hen 'bewuste vervalsingen' noemde. Toch gaat Rachmaninoff veel verder dan de normen voor de liturgische muziek voorschrijven. Zo ver zelfs, dat sommige puristen erop wezen dat "niet alles in de Vespers de juiste houding voor het gebed opwekt" en dat "niet alles even kerkelijk is".

Rachmaninoffs romantische bewerking van de traditionele liturgische gezangen bleek uiterst effectief en was bij de eerste uitvoering al een groot succes. De *Vespers* worden, naast zijn eerste en tweede pianoconcert, als een sleutelstuk in het oeuvre van Rachmaninoff gezien. De vraag blijft of Rachmaninoffs werk bedoeld is voor het concertpodium of voor de kerkdienst. Rachmaninoff zelf heeft er nooit iets over gezegd, maar het lijkt erop dat het vooral als liturgisch concert bedoeld is en niet als onderdeel van de eredienst. Wat we zeker weten is dat Rachmaninoff de *Vespers* als een van zijn lievelingsstukken beschouwde. Hij wilde graag dat deel 5 op zijn begrafenis gezongen zou worden en dat is ook gebeurd.

Bart Garssen

Het Moskou Synodaal koor, het eerste koor dat de Vespers uitvoerde

Wie is wie

Fred Visser
tenor 2
lid sinds maart 2010

Zong je in een ander koor?

Voordat ik lid werd van het Toonkunstkoor, heb ik in het Oratoriumkoor o.l.v. Ira Spaulding gezongen. Daarvoor zat ik bij het CREA-beginnerskoor o.l.v. Kees Taat. Vanuit dat koor hebben we destijds een klein kamerkoortje opgericht, maar de borrel na afloop van de repetities was van hogere kwaliteit dan de koorzang.

Wat vind je leuk aan TKA? Is er iets wat je graag anders zou willen zien?

Het allerleukste aan het Toonkunstkoor is het zingen van grote stukken met heel goede orkesten en op prachtige locaties. Als je aan vrienden, collegae en familie kan aangeven dat we zingen in Het Concertgebouw, Muziekgebouw aan het IJ of Vredenburg, dan smult iedereen daarvan. Op tijd op de repetitie zijn, om 19.30 uur, is elke keer wel een enorme uitdaging. Maar ach, als dat het enige is.

Welk concert, waaraan je meewerkte, is je het meest bij gebleven? En welk stuk zou je (nog eens) willen zingen?

Ver bovenaan: *Gurre-Lieder* van Schönberg. Fantastisch stuk, mooie opzet, met 1000 musici en ook heerlijk om Reinbert de Leeuw als dirigent te ervaren. Enorm enthousiast.

Heb je een favoriete vocalist, instrumentalist of orkest?

Als vocalist, maar dan niet van klassieke muziek, staat bij mij al sinds mijn 15de Frank Sinatra hoog op de favorietenlijst. Een ware "guilty pleasure". Hij laat horen dat "off key" zingen heel spannend kan zijn. Dat past natuurlijk niet bij het TKA, al proberen wij dat, tegen beter weten in, soms ook.

Naast het veel beluisteren van klassieke muziek via audio of tijdens concerten, ben ik een enorme liefhebber van bigbands en jazzmuziek in het algemeen. Ik heb veel concerten gezien en gehoord op North Sea Jazz en in het Bimhuis.

Heb je – buiten het zingen – nog andere hobby's?

Sport, actief (running 5 en 10 km) en passief (Ajax), concerten, modern ballet, film, wandelen in Nederland en buitenland, vakanties vieren met gezin en ik ben een liefhebber van Westmalle en Karmeliet Tripel.

Wat doe je in het dagelijks leven?

Volgens mijn dochter, Hedda van 14 jaar, heb ik een enorm saai leven. "Papa, jij gaat om half acht van huis en je komt om half 7 's avonds weer thuis, 5 dagen in de week, je zit de hele dag op kantoor, je hele leven lang en dan uiteindelijk ga je dood. Hoe saai is dat!" Niets is minder waar. Het eerste gedeelte klopt. Ik fiets van en naar mijn werk, maar ik werk al meer dan 21 jaar

als interimmanager/programmamanager in de bankensector. De eerste 6 jaar was dat via Capgemini, maar nu al meer dan 15 jaar als zelfstandige (zzp'er). Ik heb elke 1 à 2 jaar een andere opdracht bij een andere bank of elders op het hoofdkantoor van dezelfde bank. Ik werk voortdurend met andere topics/problemen en dus ook met andere mensen en andere teams. Soms stuur ik als interimmanager een team aan in een bestaande organisatie, soms organiseer ik als projectmanager iets nieuws. Hoe leuk is dat!

Onze twee zoons van 12 en bijna 16 zijn daar overigens minder uitgesproken in.

Wat is je favoriete vakantiebestemming?

Dat zijn er verschillende. Noorwegen en IJsland zijn betoverend. De grootsheid van de natuur is bijna niet te bevatten in die streken. Zuidoost-Azië, Vietnam, Thailand, Nepal en Indonesië zijn prachtig, maar Europa, Frankrijk en Italië blijven ook heerlijk. Dus geen favoriete bestemming; reizen is altijd een belevenis.

Is er een boek dat je iedereen zou aanraden te lezen?

Lou de Jong. Ik lees zijn magnum opus: *Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog*. Ik ben nu bij deel 9. Het is erg goed geschreven en voor iedereen een aanrader om meer inzicht te krijgen in hoe Nederland heeft geleden onder, betrokken was bij, heeft nagelaten in en heeft geleerd door de Tweede Wereldoorlog. Ik vind die boeken fascinerend, ook al zijn ze gedateerd.

Met wie zou je weleens een borreltje willen drinken?

Met interessante mensen is het altijd leuk een borreltje te drinken. Ik heb niet zulke idolen waar ik iets mee zou willen drinken, behalve dan met Frank Sinatra, maar dat is wat lastig.

Wanneer ben jij het meest in je element?

Wij kunnen goed vakantie vieren, gezellig samen eten met vrienden en gezin. Samen naar theater gaan, maar ook lekker alleen naar muziek luisteren. Dat is allemaal heerlijk.

Heb je een motto?

Eigenlijk niet. Nou ja, okee dan. Dit moet voor iedereen herkenbaar zijn: Zingen=leuk!

Johannes Brahms - Ein deutsches Requiem

Sommige beelden zijn zo vaak herhaald, dat ze in ons collectieve geheugen gegrift staan. Zo is Johannes Brahms voor altijd de wat gezette oude man met priemende ogen en lange baard, die licht spottend in de lens kijkt. Maar de Brahms die voor Kerst 1866 zijn vriendin - en mogelijk geliefde - Clara Schumann de noten van *Ein deutsches Requiem* stuurde, was een ander persoon. Nog niet die gevierde componist op leeftijd, maar de jonge Brahms, drieëndertig jaar oud. Een decennium eerder was hij door Robert Schumann aangekondigd als de grote artistieke belofte, de redder van de Duitse muziek; nu bevond hij zich op de toppen van zijn kunnen. Het geschenk van het *Requiem*, door Brahms voorzien van een dubbele opdracht aan zijn onlangs overleden moeder en aan de in 1856 overleden Robert Schumann, viel in goede aarde. Clara was diep geroerd door het stuk:

"Ich bin ganz und gar erfüllt von Deinem Requiem, es ist ein ganz gewaltiges Stück, ergreift den ganzen Menschen in einer Weise, wie wenig anderes. Der tiefe Ernst, vereint mit allem Zauber der Poesie, wirkt wunderbar, erschütternd und besänftigend ... ich empfinde den ganzen reichen Schatz dieses Werkes bis ins Innerste, und die Begeisterung, die aus jedem Stücke spricht, rührt mich tief, daher ich mich auch nicht enthalten kann es auszusprechen. ... Ach könnte ich es hören, was gäb ich wohl darum."

De oer-opvoering op Goede Vrijdag, 10 april, 1868 in de Dom van Bremen in aanwezigheid van de componist, Clara Schumann en vele andere vrienden, was een groot succes. Het *Requiem* bestond op dat moment nog uit zes delen. '*Ihr habt nun Traurigkeit*' voor solo sopraan en koor, het huidige deel vijf,

schreef Brahms in mei 1868, waarschijnlijk naar aanleiding van die eerste uitvoering. Op 10 februari 1869 klonk het in zijn definitieve vorm van zeven delen in Leipzig. Als een van Brahms meest geliefde stukken vestigde het in één klap zijn naam. Het werk is sindsdien niet meer weg te denken van de concertpodia. Hoewel het is gebaseerd op oud- en nieuwtestamentische Bijbelteksten en apocriefe boeken in de Luthervertaling, staat het stuk niet in een kerkelijk-liturgische traditie. Brahms' *Requiem* is geen katholieke dodenmis, waarin wordt gevreesd voor hel en verdoemenis die de zondigen ten deel zal vallen en waar wordt gebeden voor het zielenheil van de overledenen. Het is een werk voor de concertzaal, in de traditie van Händels *Messiah* en Beethovens *Missa Solemnis*, maar ook met duidelijke muzikale verwijzingen naar Bach en Schütz, muziek die Brahms bestudeerde en zeer goed kende. Een requiem voor hen 'die da Leid tragen', zoals Brahms zelf nadrukkelijk verklaarde, een menselijk stuk dat troost moest bieden aan de rouwende achterblijvers.

Het bieden van troost is meteen de strekking van het openingsdeel, als de uit het orkest opbloeiende koorstemmen 'Selig sind, die da Leid tragen' zingen. In het hele eerste deel klinken nog geen violen, de altviolen zijn de hoogste strijkers. De melodelijn wordt ondersteund door hoorns en fagotten, met tegenstemmen in de houtblazers.

Het tweede deel, met het imposante 'Denn alles Fleisch, es ist wie Gras', gaat terug op een koraalmelodie van J.S. Bachs cantate *Wer weiss, wie nahe mir mein Ende*, BWV 27, een bewerking van het koraal *Wer nur den lieben Gott lässt walten*, BWV 642. Die sonore melodie, het unisono en laag zingende koor, de dempers op de strijkers en de voortdurend aanwezige pauken, geven het deel het karakter van een treurmars. Deze

Een Amsterdams Barok Gezelschap op de romantische toer

treurnis wordt onderbroken door een hoopvoller gestemde passage: 'So seid nun geduldig, lieben Brüder, bis auf die Zukunft des Herrn.' Ook al keert de treurmars nog terug, ze gaat over in een bijna heroïsche slotfuga, waarin het koor als in Beethovens *Ode an die Freude* de 'Freude' bezingt.

Het wiegende, pastorale vierde deel, op de psalmtekst 'Wie lieblich sind deine Wohnungen', ook al gebruikt door Schütz, wordt geflankeerd door de delen drie en vijf. In die delen is het telkens één solist die met koor en orkest naar voren treedt. In deel drie is het de bariton die met de vraag 'Herr, lehre doch mich' het perspectief verplaatst naar de individuele mens. In het vijfde deel is het de sopraan die in een zeer hoog gelegen partij en met diepe emotionaliteit de hemelse stem van de troostende moeder vertegenwoordigd. Ze spreekt ons direct aan en herkent onze pijn: 'Ihr habt nur Traurigkeit.' Maar, gaat ze verder: 'ich will euch wiedersehen, und euer Herz soll sich freuen.' Terwijl het koor de solist nog telkens bijvalt met een 'Ich will euch trösten', zoals een moeder ons troost, is de solist het koor telkens een stap voor. Zij heeft de bron voor die troost gevonden en kan deze daarom schenken, immers: 'ich will euch wiedersehen.'

Net als het tweede deel is deel zes weer algemener van aard. Ook dit is weer een dramatisch deel, met grote contrasten tussen pijn en vreugde, lijden en troost. Het neemt de plaats in van het *Dies irae*, maar hier geen woede en vergelding. Wanneer de bazuin van het laatste oordeel heeft geklonken, is de dood overwonnen.

Dat moment dat de doden opstaan wordt ook groots en jubelend als een overwinning op hel en de dood gevierd, tot en met een spottend 'Tot, wo ist dein Stachel, Hölle, wo ist dein Sieg' aan toe. Dan volgt in een bevrijdende apotheose in C-groot de monumentale fuga met de lofprijzing 'Herr, du bist würdig zu nehmen, Preis und Ehre und Kraft ...'.

Met het laatste deel, deel zeven, wordt de muziek uit deel één deels herhaald, nu met een bevestigend 'Selig sind die Toten'. Ook de meditatieve sfeer uit dat deel keert weer terug. Maar de dood is niet langer de bron van verdriet. Er is nu troost, er is zicht op het eeuwige leven.

Ein deutsches Requiem werd niet alleen door het publiek omarmd. In een brief van 1869 beschreef Brahms hoezeer hij zich persoonlijk gelouterd voelde door het werk, dat hem zoveel jaar had beziggehouden en hem in emotioneel opzicht als mens zoveel had gebracht:

"Ich bin nun getröstet! Ich habe das überwunden, was ich glaubte, nie überwinden zu können. Und nun bin ich wie ein Adler, der sich höher und höher schwingen kann."

Saskia Cohen

In 2018 trad Toonkunstkoor Amsterdam voor het eerst op met het ABG Kamerorkest. Een nadere kennismaking met dit gezelschap.

Het ABG Kamerorkest werd in 2003 door Jan Rouma en Harmen Jan Holman opgericht onder de naam Amsterdams Barok Gezelschap. Het orkest speelde in de eerste jaren vooral veel muziek van Bach en andere barokcomponisten. De naam begon voor verwarring te zorgen toen het orkest in de loop van de tijd steeds vaker afdwaalde van de barok en zelfs werken van Sjostakovitsj speelde. Daarom wijzigde het gezelschap zijn naam in ABG Kamerorkest. Alleen de muziekiefhebber met historische kennis weet nu nog wat de 'B' in ABG betekent.

Het ABG Kamerorkest bestaat deels uit muzikanten die conservatorium gedaan hebben, maar hun beroepsmatige muziekcarrière verruild hebben voor iets anders. Verder bestaat het orkest uit de beste amateurs die er te vinden zijn. Het orkest wordt per project en naar behoefte van het te spelen stuk samengesteld, maar heeft wel een vaste kern van muzikanten. De meeste orkestleden doen per jaar aan twee of drie projecten mee, met muziek uit verschillende stijlperiodes. Zo nu en dan werkt het orkest samen met koor. Zo voerde het in 2018 met ons de *Negende symfonie* van Beethoven uit onder leiding van Jurjen Hempel.

Het orkest heeft het grootste gedeelte van zijn bestaan onder leiding gestaan van de charismatische dirigent Alexander Vakoulsky. De laatste jaren was hij wegens werkzaamheden elders en ziekte minder beschikbaar. Tot groot verdriet van veel orkestleden overleed Vakoulsky in juli 2019.

Kortgeleden voerde ABG Kamerorkest de *Zevende symfonie* van Beethoven uit, samen met de *Rococovariaties* voor cello en orkest van Tsjaikovsky en de *Maurerische Trauermusik* van Mozart, met op de bok Gijs Kramers. Het eerstvolgende stuk is *Ein deutsches Requiem* van Brahms samen met Toonkunstkoor Amsterdam. De barok is dus ver te zoeken op dit moment, maar wie maakt daar om als er zoveel moois ten gehore wordt gebracht? Wij als koor verheugen ons in elk geval op de samenwerking.

Alexander Vakoulsky

Wie is wie

Anne van Vlerken
alt 1
lid sinds mei 2012

Zong je in een ander koor? Doe je nog iets anders met muziek?

Vanaf mijn zevende heb ik altijd in koren gezongen. Het werd serieuzer op het conservatorium. Toen ik daar was afgestudeerd als schoolmusicus, heb ik jaren gezongen in het Koor van het Nederlands Danstheater. Verder geef ik solfègelessen. Binnenkort start er weer een nieuwe cursus (zie verderop in dit nummer). Af en toe word ik bij theaterprojecten gevraagd om muzikale input te leveren. Momenteel ben ik bezig met *De Zeven Doodzonden* van Brecht, bewerkt door Rob Chrispijn, regie Selma Susanna.

Wat vind je leuk aan TKA?

Na een koorpauze, toen ik mij ging richten op theater en vooral solo zong, vond ik bij TKA weer wat ik zo gemist had: uitdagend repertoire, professionele aanpak met dirigent, orkesten, podia en niet te vergeten een hele leuke club koorcollega's. En dat mijn zoon en broer ook in het koor zingen is natuurlijk een extra bonus.

Welk concert, waaraan je meewerkte, is je het meest bijgebleven? En welk stuk zou je (nog eens) willen zingen?

Het concert dat me het meest is bijgebleven, is het eerste concert met conservatoriumkoor en -orkest: *Jeanne d'Arc au bûcher* van Arthur Honegger, dat we in samenwerking met Toneelacademie Maastricht uitvoerden. Een prachtig oratorium met toevoeging van sprekende rollen die door acteurs vertolkt werden. Ik zou het stuk graag nog eens doen met TKA en met Wende Sniijders in de rol van Jeanne d'Arc.

Heb je een favoriete vocalist, instrumentalist of orkest?

Dan kies ik voor Rufus Wainwright. Ik zag hem in 2011 live in Carré; solo achter de piano speelde hij o.a. *All days are nights*, dat hij schreef als verwerking voor de dood van zijn moeder (Kate McCarrigle). Indrukwekkend, prachtig en Schubertiaans.

Heb je – buiten het zingen – nog andere hobby's?

Tai Chi, film- en theaterbezoek, wandelen, fietsen, lezen, koken.

Wat doe je in het dagelijks leven?

Ik run mijn eigen bescheiden Bed and Breakfast Wild Roses en speel daarnaast als actrice in het Rijksmuseum als Ali Dingendoek de theatrale rondleiding "Help, de muziek is zoek". (In de kerstvakantie ook voor families met (klein)kinderen van 4 tot 7 jaar van 11 tot 12 uur.) Meer weten: [klik hier](#).

En in het Van Gogh museum ben ik Coco Roulin in "Famille van Camille" (alleen voor scholen) ([link](#)). Spreek me rustig aan als je het leuk vindt een keer met een klas mee te lopen. Voor meer informatie [klik hier](#).

Wat is je favoriete vakantiebestemming?

Daar waar het goed wandelen is. Lekker in de natuur en heerlijk eten. Maar ook een stedentrip is favoriet.

Is er een boek dat je iedereen zou aanraden te lezen?

Ik ben net begonnen in *De meeste mensen deugen* van Rutger Bregman.

"Bregman doet het weer: kritisch, scherpzinnig en wetenschappelijk onderbouwd gaan voor het goede in de mens. Een noodzakelijk tegengif in tijden van cynisch populisme. Een moedig pleidooi voor beschaving en menselijkheid, schitterend vertel", aldus Dirk de Wachter.

Als iedereen het leest, zou de wereld er een stuk beter uitzien. Dikke pil, maar leest lekker weg!

Vertel eens iets verrassends over jezelf.

Mijn vriend vindt me erg stoer als ik met kasten 2 hoog de trap opsjouw. Maar met 3 zonen die regelmatig verhuisden, is dat meer routine. Ik ben overigens niet in te huren.

Als er een film gemaakt zou worden over jouw leven, welke acteur of actrice speelt jou dan?

Dat wordt Cate Blanchett. Zij heeft op mij grote indruk gemaakt in *Manifesto* (2015), waarin zij liefst dertien (!) verschillende karakters heel overtuigend neerzet. Dan lukt het haar vast ook om mij neer te zetten!

Met wie zou je weleens een borreltje willen drinken?

Dat is toch ook Rufus Wainwright. Maar ik wil nog liever een dansje met hem doen, want zijn ziel en zaligheid heeft hij al in zijn werk gedeeld.

Wanneer ben jij het meest in je element?

Als ik met mijn gezin een weekendje weg ben en niet meer hoeft te moederen.
Heerlijk, 3 volwassen zonen.

Heb je een motto?

Het is niet echt een motto, maar er zijn twee werkwoorden die ik heb geschrapd uit mijn woordenlijst. Het heeft me veel opgeleverd: nooit meer HAASTEN en nooit meer VECHTEN.

Toonkunstkoor Amsterdam zingt Brahms

Voor een groot concertkoor als TKA, dat naast de *Matthäus Passion* het romantische repertoire als 'core business' heeft, is Johannes Brahms altijd een belangrijke componist geweest. We hebben vele uitvoeringen van zijn werken gegeven.

Ein deutsches Requiem

Die traditie ging meteen gedenkwaardig van start, toen Brahms in 1876 het tweede Muziekfeest van de Maatschappij tot bevordering der Toonkunst opluisterde met een bezoek en bij de gelegenheid zélf zijn *Ein deutsches Requiem* (1865-1868) in de Parkzaal dirigeerde. Helaas zal de uitvoering niet al te best zijn geweest. Op de generale repetitie bleek al dat "het koor niet altijd vast in zijn schoenen stond", zoals De Amsterdamsche Courant schreef. Ook tijdens de uitvoering "werd menige flater begaan." Na afloop nam Brahms afscheid van enige orkestmusici met de woorden: "Ihr seid liebe Leute, aber schlechte Musikanten. Musizieren tue ich weiter nur in Utrecht. Nach Amsterdam komme ich nur zurück um gut zu essen!" Blijkbaar was in die jaren het niveau van musiceren in Utrecht hoger.

In 1898, één jaar na Brahms' overlijden, werd een driedaagse *gedachtenisviering* gehouden, geleid door Brahms' vriend Julius Röntgen, waarbij als solisten in het *Requiem* de gerenommeerde zangers Aaltje Noordewier-Reddingius en Johannes Messchaert optraden.

In 1899 trad Willem Mengelberg aan als directeur van het Toonkunstkoor. Het duurde tot 1909 voor we het stuk opnieuw uitvoerden. Ook toen viel er wel wat op aan te merken. Recensent Anton Averkamp van De Amsterdammer vond het koor eigenlijk te groot. Er stonden dan ook 490 zangers op het podium, waaronder 175 sopranen en 165 alten! Tegen het klankvolume van deze dames was het orkest niet bestand, het werd "[...] verdrukt door het talrijk vrouwenkoor!"

Er volgden meer uitvoeringen van *Ein deutsches Requiem*. In 1911 en 1923 opnieuw met Aaltje Noordewier als sopraansoliste, in 1933 ter herdenking van Brahms' honderdste geboortedag en nogmaals in november 1940. Bij die uitvoering, enkele maanden na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog, was mijn vader aanwezig. Ik weet nog goed hoe hij vertelde wat een verpletterende indruk de uitvoering op hem maakte. Vooral deel 5 *Ihr habt nun Traurigkeit*, met als sopraansoliste Jo Vincent, was onvergetelijk. Van deze uitvoering bestaat een live radio-opname en ik kan het iedereen aanraden om deze eens op YouTube te beluisteren.

Ein deutsches Requiem is voor een koor zwaar om te zingen, aangezien het in elk deel actief is. Met name het laatste deel *Selig sind die Toten* is vooral voor de sopranen een ware tour-de-force. Toch combineerde TKA een uitvoering ervan vroeger vaak met andere werken, zoals Liszts *Graner Messe*, een cantate van Bach en zelfs met het *Te Deum* van Diepenbrock.

In 1957 zongen we het *Requiem* opnieuw, onder leiding van de toen piepjonge Bernard Haitink, met als solisten Lois Marshall en Herman Schey (die de baritonpartij ook al in 1933 met ons had gezongen!). In 1961 volgde nog een uitvoering met het Concertgebouworkest o.l.v. Eugen Jochum, met Erna Spoorenberg als sopraansoliste.

De eerste uitvoering waaraan ikzelf meedeed, was in 1981. Het was een eigen uitvoering o.l.v. onze koordirigent Jan Eelkema. Een intensief studieweekend was daaraan voorafgegaan en dat

wierp zijn vruchten af. In de jaren daarna zongen we het stuk nog verschillende malen met het NedPhO, eenmaal onder Ken-ichiro Kobayashi en twee keer met Hartmut Haenchen.

In maart 2001 zouden we het oratorium *Golgatha* van Frank Martin onder leiding van Winfried Maczewski uitvoeren, een voor het koor moeilijk en uitdagend 20ste-eeuws werk. Toen de uitvoeringsdatum naderde, bleek dat we nog niet klaar waren om het werk op niveau uit te voeren. Het Concertgebouw was gereserveerd, wat te doen? De artistieke staf besloot toen om in plaats daarvan Brahms' *Requiem* uit te voeren, met het UvA-studentenorkest J.Pzn Sweelinck. Winfried wist daar toen een onvergetelijke gebeurtenis van te maken. Een jaar later gaven we alsnog met veel succes een uitvoering van Martins werk.

TKA en andere werken van Brahms

Waar de Brahms-traditie van TKA van start ging met *Ein deutsches Requiem*, volgden in de 19de eeuw ook uitvoeringen van diens kortere koorwerken, zoals *Nänie*, *Triumphlied*, *Gesang der Parzen*, het *Schicksalslied* en de *Alt-Rhapsodie*. Deze stonden onder leiding van onze toenmalige dirigent Johannes Verhulst en Julius Röntgen.

Ook van later tijden, de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog, zijn nog enkele gedenkwaardige uitvoeringen te vermelden. Zo zongen we in 1947 het *Schicksalslied* o.l.v. de wereldvermaarde dirigent Bruno Walter (ook op cd te beluisteren!) en in 1950 waren de mannelijke koorleden zo gelukkig de *Alt-Rhapsodie* te zingen met Kathleen Ferrier als altsoliste.

De afgelopen jaren volgden uitvoeringen met Kenneth Montgomery en Marc Albrecht, het *Schicksalslied* zongen we met Claus Peter Flor en Boudewijn Jansen, en het vierde deel van *Ein deutsches Requiem*, *Wie lieblich sind deine Wohnungen*, voerden we met orgelbegeleiding meerdere keren met Boudewijn uit, evenals het prachtige motet *Warum is das Licht gegeben* en *Geistliches Lied*.

Ik verheug me weer erg op de komende uitvoering en begrijp heel goed dat Boudewijn Brahms' magnum opus graag wil dirigeren. Toch hoop ik dat we ook eens een concert kunnen organiseren waarbij Brahms' kortere werken voor koor en orkest aan bod komen. Want een keus uit het *Schicksalslied*, *Nänie*, de *Alt-Rhapsodie* (mannenkoor), *Ellens Gesang II* (vrouwenkoor), *Gesang der Parzen*, *Triumphlied* en *Rinaldo* zal een prachtig programma opleveren, dat met dat andere werk van Brahms in onze koortraditie verankerd is.

Theo Laceulle

Wie is wie

David Keuning
bas 1
lid sinds september 2018

Zong je in een ander koor? Doe je nog iets anders met muziek?

Tijdens mijn studie in Delft heb ik in 2000 een tijdje gezongen bij Collegium Musicum in Leiden. In april van dat jaar gingen we op tournee naar Wenen. Ik heb geen flauw idee meer wat we daar uitgevoerd hebben, maar de meeste indruk maakten de mensen in ons publiek met T-shirts waarop stond: 'Ich habe es nicht gewählt'. Vlak daarvoor was FPÖ toegetreden in een coalitie met de ÖVP. Het jaar daarop verhuisde ik naar Amsterdam, dus ik ben er betrekkelijk snel weer mee opgehouden. Voordat ik in 2018 lid werd van het TKA, heb ik een half jaar bij de Amsterdamse Bach Vereniging gezongen. Verder heb ik lang dwarsfluit gespeeld, vanaf het begin van de middelbare school tot ver na mijn studietijd, maar dat is inmiddels alweer een tijdje geleden. Sinds anderhalf jaar heb ik zangles bij de onvolprezen Karin van Arkel, de meest enthousiaste muziekjuf ooit.

Wat vind je leuk aan TKA? Is er iets wat je graag anders zou willen zien?

TKA is een diverse groep mensen die met elkaar gemeen hebben dat ze allemaal van muziek houden en daar met plezier veel tijd aan besteden. Ik vind de muziek die we zingen bijna altijd mooi. Zelfs muziek die ik in eerste instantie matig vind, wordt leuker naarmate we ons er meer in verdiepen. Een smoeleboek zou handig zijn, vooral voor nieuwe leden. Ik ben geen ster in het onthouden van namen en heb op internet aan de hand van verschillende sociale media zelf een soort smoeleboek gemaakt. Maar het voelde een beetje *creepy* om op die manier foto's van koorleden bij elkaar te verzamelen en bovendien zit lang niet iedereen op sociale media (ikzelf in-clus).

Welk concert, waaraan je meewerkte, is je het meest bij gebleven? En welk stuk zou je (nog eens) willen zingen?

Misschien een beetje afgezaagd: de *Matthäus Passion* in het Concertgebouw en de Philharmonie Haarlem in april 2019. Dat waren mijn eerste twee *Matthäus Passionen*, en daarmee ook de eerste met het Toonkunstkoor, dus dubbel gedenkwaardig. Ik zou heel graag nog eens *Dixit Dominus* van Händel willen zingen. De opname met Marc Minkowski is volgens het muziekprogramma op mijn computer een van mijn meest gespeelde cd's. Barokmuziek in de overdrive, maar super precies uitgevoerd. Ik zet hem vaak heel hard op als ik mezelf moet aanzetten tot iets vervelends zoals schoonmaken.

Heb je een favoriete vocalist, instrumentalist of orkest?

Dat is op dit moment countertenor Philippe Jaroussky. In maart was ik bij een concert van hem in het Konzerthaus Berlin. Dat was enorm indrukwekkend. Het publiek bestond voornamelijk uit dames en heren op leeftijd, maar het enthousiasme was er niet minder om. In de korte stilte tussen het einde van de toegift en het begin van het applaus stond een grijs gekapte dame op en riep als een jonge bakvis heel hard door de zaal: "Ich lieeeeebe dich!". Toen ik thuiskwam, heb ik meteen kaartjes gekocht voor zijn concert op 7 maart in Eindhoven, komend jaar. Ik kijk er nu al naar uit.

Wat is voor jou het mooiste lied aller tijden?

Ook weer volgens mijn computer is de meest gespeelde cantate *Der am Ölberg zaghende Jesus* van Telemann, uitgevoerd door – wie anders – Jaroussky. Het is een passiecantate die in de uitvoering van Jaroussky niet zwaarmoedig, maar juist heel hoopvol aandoet. Daarmee drukt de muziek de boodschap van Pasen volgens mij uitstekend uit.

Heb je – buiten het zingen – nog andere hobby's?

Ik roei al bijna 20 jaar vrijwel elke zaterdagochtend op de Amstel, bij Willem III, en ik hou van zeilen. Ik ben lid van een zeilvereniging aan de Westeinder Plassen, maar het komt er helaas veel te weinig van. Eerder dit jaar heb ik het wandelen ontdekt. Ik ben bijna klaar met het Trekvogelpad, van Bergen aan Zee naar Enschede. Ik verkneukel me al in de keuze van het volgende wandelpad. Verder houd ik van lezen.

Wat doe je in het dagelijks leven?

Ik werk bij de Academie van Bouwkunst in Amsterdam en het Architectenregister in Den Haag. De Academie is onderdeel van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, waar ook het Conservatorium onder valt. Toen ik er net werkte, nam ik me voor heel vaak naar concerten van studenten te gaan, maar ook daar komt in de praktijk helaas weinig van terecht.

Is er een boek dat je iedereen zou aanraden te lezen?

Momenteel lees ik *Earthly Powers* van Anthony Burgess uit 1980, een heel leuk boek met veel vileine en zwarte humor. Verder raad ik iedereen aan om *Die Welt von Gestern* van Stefan Zweig te lezen. En *Der Zauberberg* van Thomas Mann.

Heb je een motto?

A dirty mind is a joy forever.

De Academie van Bouwkunst aan het Waterlooplein

Om te janken zo mooi

Muziek is emotie. Iedereen kent het wel, dat je elke keer weer een brok in de keel krijgt van een bepaald muziekstuk of er tot tranen toe door geroerd wordt. Vaak zit er een verhaal achter.

Ik zat in de vijfde klas van het gymnasium en moest nadenken over wat ik met mijn leven ging doen. Mijn pianolerares zei: "Waarom ga je niet naar het conservatorium? Dat is leuk, en als je dan later kinderen krijgt, kun je mooi thuis lesgeven." Lesgeven!? Het idee dat ik mijn leven als pianojuf zou slijten, ik moest er niet aan denken! En van meer dan twee uur per dag pianospelen kon ik ook de lol niet inzien. Maar bij gebrek aan een alternatief en omdat 'men' vond dat ik zo mooi pianospeelde, deed ik toch toelatingsexamen en werd ik aangenomen. Ik begon aan die studie met het idee dat goed piano leren spelen nooit weg is. Tegen de tijd dat ik klaar was, zou ik vast wel weten hoe ik mijn leven zou kunnen vormgeven. En daar zat ik dan, moederziel alleen op mijn kamertje piano te studeren. Doodongelukkig voelde ik me. Gelukkig vond ik troost in de muziek. Al in die tijd ging er voor mij geen dag voorbij zonder Bach. Het verbaast mij nog steeds dat ik destijds niet de overstap heb gemaakt naar het orgel, Bachinstrument bij uitstek. Ik keek er wel met een schuin oog naar, maar het ontbreken van een kerkelijke achtergrond fungeerde als een soort kamerscherm: ik zag überhaupt niet de mogelijkheid van een overstap. Dus hield ik het bij piano. En waar de echte klavierleeuwen zweren bij componisten als Chopin en Liszt, daar ging, naast Bach, mijn voorkeur uit naar Mozart. Wat een troostrijke muziek heeft hij geschreven. En dan denk ik specifiek aan het tweede deel uit het pianoconcert in A groot, KV 488. Hoe vaak heb ik dat niet tevoorschijn gehaald als ik er weer eens helemaal doorheen zat. Hoe fijn was het dan om er al spelend helemaal in op te gaan, weg te zweven van de dagelijkse realiteit. Om te janken zo mooi.

Aja Leemans

In memoriam Jaco Huijpen

Op 13 september 2019 overleed de bas Jaco Huijpen op 57-jarige leeftijd. Hij was een toonaangevende zanger die in de Europese operahuizen uitblonk in Mozartrollen als Sarastro, Osmin en de Commendatore, maar die ook met evenveel overtuiging Ramfis in Verdi's *Aida* of Hagen in Wagners *Ring des Nibelungen* vertolkte.

In 2015 zong hij de bas-solo in onze uitvoering van Verdi's *Requiem*, het voor velen van ons onvergetelijke benefietconcert voor *Musicians without Borders* in Carré. Zijn boezemvriend, de tenor Frank van Aken, schreef mij nog na Jaco's overlijden hoezeer deze had genoten van dit project. Jaco Huijpen was lid van het Comité van Aanbeveling van TKA.

Theo Laceulle

Cursus solfège/muziekleer bij Anne

Zing jij ook zo graag? Wil je muziek beter kunnen 'lezen'? Wil je je repertoire makkelijker instuderen en door meer theorie en achtergrond muziek beter begrijpen en dieper beleven?

Meld je dan nu aan voor de **cursus solfège/muziekleer** van Anne van Vlerken, die start in december van dit jaar. Verschillende TKA'ers gingen je al voor. In groepjes van 4 of 5 personen volg je 10 lessen op dinsdag, woensdag of donderdag (in overleg met groepsleden en Anne), één keer in de twee weken.

Locatie: bij Anne van Vlerken thuis in Bos en Lommer

Tijdstip: van 17 tot 18 uur

Kosten: € 10 euro per persoon per les

Als de cursus vol is op het moment dat je je aanmeldt, dan houd ik je op de hoogte van toekomstige cursussen.

Interesse? Neem contact op met Anne tijdens repetitie of via: M 06 3069 2780 of E anne.vanvlerken@xs4all.nl

Wat andere TKA'ers ervan vonden

Heel veel dank voor de cursus solfège! Ik vond hem zeer compleet, alle aspecten van solfège kwamen erin voor. Zeer enthousiast en gedegen door jou gegeven. Vele zinvolle oefeningen die me zeer geholpen hebben. Uiteraard is het vervolgens de oefening die kunst baart. Zeer aan te raden (must) voor iedereen die het zingen serieus neemt.

Willem de Roode

Wat ik heb geleerd, is dat je moet blijven oefenen; dan wordt het steeds leuker!

Het toe te passen: je begrijpt eerder en beter waar je de fout ingaat. Dan moet je het alleen nog goed doen. :-) Het wordt op een duidelijke en begrijpelijke manier uitgelegd.

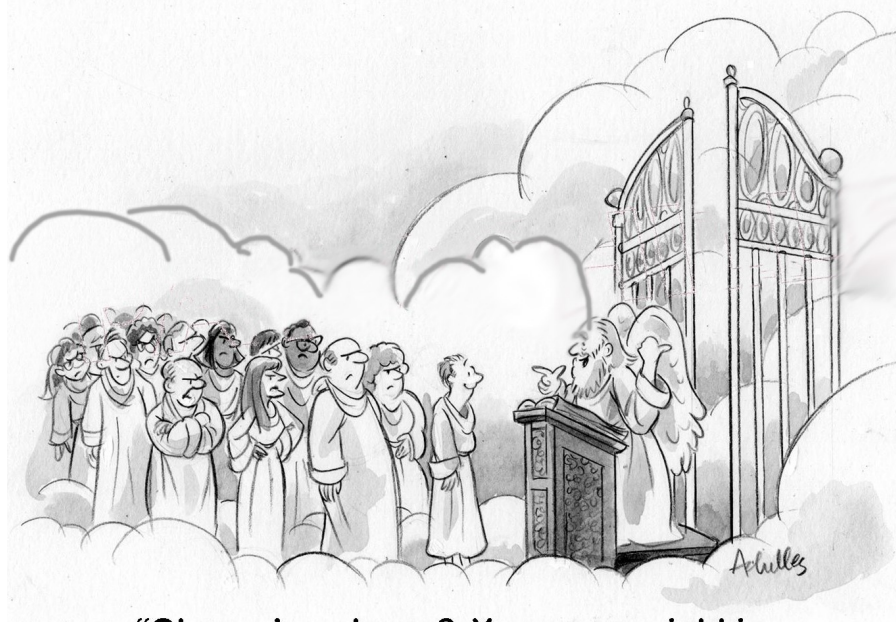
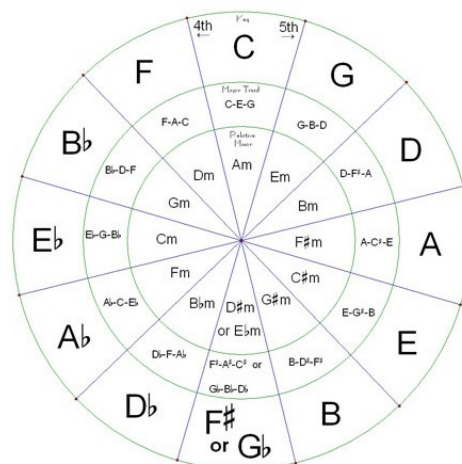
Ernst Knuit

Door de cursus heb ik veel meer oog gekregen voor de structuur van een stuk; de toonsoort, de harmonie, de melodielijnen. Ik 'begrijp' muziek nu veel beter en ben daardoor de schoonheid nog meer gaan waarderen.

Daan Nijssen

Ik houd wel van een beetje puzzelen, dus ik heb er wel lol in om op te schrijven welk interval of welk ritme ik hoor. Ik vind het leuk om meer idee te krijgen bij begrippen als grondligging en omkering of kwintencirkel. Natuurlijk heb ik ook lekker ge oefend met van blad zingen. Het zijn heel ontspannen en leerzame uurtjes bij Anne.

Marjolein Zinkstok

“Oh, you’re a tenor? You can go right in, they’re always looking for tenors.”

© PAT ACHILLES

Wie is wie

Meira Tulp
sopraan 1
lid sinds februari 2016

Zong je in een ander koor? Doe je nog iets anders met muziek?

Ik heb als jong meisje (van groep 5 tot 8 basisschool) op de Koorschool in Haarlem gezeten, dus daar zong ik elke dag. Daarnaast zongen we vaak de hoogmis op zondag en gingen we elk jaar een keer op tournee! Naast zingen houd ik enorm van luisteren naar muziek, nieuwe muziek ontdekken en piano-spelen.

Wat vind je leuk aan TKA? Is er iets wat je graag anders zou willen zien?

De vele optredens en alle plekken waar we komen, zijn zeker hoogtepunten voor mij. Ook de samenwerkingen met verschillende orkesten en dirigenten, bij verschillende soorten projecten (*Amadeus*, *Daphnis & Chloe*, etc), wat meer 'out of the mainstream', zijn ontzettend gaaf!!!!

Wat meer jonge mensen zou geen kwaad kunnen, maar ik vind het nu ook hartstikke leuk!

Welk concert, waaraan je meewerkte, is je het meest bij gebleven? En welk stuk zou je (nog eens) willen zingen?

Daphnis & Chloe was supergaaf, maar over het algemeen vind ik eigenlijk elk project echt geweldig en zou ik het met liefde nog 100 keer doen! Behalve misschien dat stuk van Egon Kracht, dat was toch niet helemaal mijn ding... Elk jaar kijk ik wel weer maandenlang uit naar de *Matthäus*!

Mijn eerste *Matthäus* in het Concertgebouw is mij, denk ik, ook het meest bijgebleven. Ik weet nog dat ik daar na de laatste noot met tranen in mijn ogen stond, omdat het zo'n bevalling was; zo'n lange en zware, maar prachtige avond, en dan staat daar opeens 2000 (?) man voor je te klappen na een uitvoering waarvan je vader achteraf zei dat het de beste was die hij tot dan toe had gehoord, na meer dan 20 jaar jaarlijks MP's luisteren. Niet normaal...

Heb je een favoriete vocalist, instrumentalist of orkest?

Maria João Pires (pianiste) is geweldig. Verder vind ik jonge musici over het algemeen sowieso leuk; bijzonder hoe zij heel veel invloed kunnen hebben op leeftijdgenoten. Dat houdt de hoop op het niet-uitsterven van klassieke muziek toch in leven!

Wat is voor jou het mooiste lied aller tijden?

Onmogelijke vraag.. Heb uit keuzestress maar even een lijstje gemaakt met mijn all-time favorites

Chopin 2de pianoconcert 2de deel, gespeeld door Maria João Pires

Shadowland uit the Lion King

Ah tutti contenti uit Mozarts *Le nozze di Figaro*

A boy and a cloud, van Nico Cartosio

Ravel *pianoconcert 2de deel*

Poulenc *pianoconcert 2de deel*

Yo-Yo Ma en Ennio Moricone, *Sergio Leone suite*, *Deborah Theme* (zoooooo mooi!)

Ada plays van Gabriel Yared.

Het zijn allemaal stukken (onuitputtelijke bron, kan er zo nog 20 opnoemen...) die mij keer op keer weten te raken, zo veel rust geven en alle gedachten op een rijtje weten te brengen. Op dit moment zit dat stuk van Yo-Yo Ma ook echt wel in mijn top drie. Die opbouw en het toewerken naar die climax zijn ongeëvenaard, zo emotioneel en liefdevol... Alle andere nummers zijn ook prachtig, mooi uitgevoerd of simpelweg prachtig gecomponeerde stukken...

Heb je – buiten het zingen – nog andere hobby's?

Ik hou ontzettend van sporten! Ik zit nu zelf bij Nereus, de Amsterdamse Studentenroeivereniging. Daarnaast hockey ik nog graag, of ik ga naar de sportschool, wanneer het kan. En dus zoveel mogelijk nieuwe (film)muziek ontdekken tijdens het studieontwikkend gedrag ;).

Wat doe je in het dagelijks leven?

Ik studeer Rechten en Bedrijfskunde in Leiden en Muziekwetenschappen aan de UvA, en heb dus mijn studenten(roei)-vereniging waar ik vaak te vinden ben. Ook pas ik regelmatig op. Wanneer ik niks te doen heb, lig ik graag op de bank met een serietje, of luister ik muziek.

Wat is je favoriete vakantiebestemming?

Oef, moeilijke! Ons huis in Frankrijk is altijd heerlijk, maar ik reis het liefst de heeele wereld over! Ik kan dan niet echt één specifieke plek kiezen; van Amerika tot Afrika tot Azië... de wereld is zo mooi!!!

Is er een boek dat je iedereen zou aanraden te lezen?

Een klein leven van Hanya Yanagihara. Bereid je wel voor, je komt er niet doorheen zonder pakketten met zakdoekjes.

Met wie zou je weleens een borreltje willen drinken?

Lorenzo Viotti, de nieuwe dirigent bij DNO! Ik ben erg benieuwd wat hem nou zo bijzonder maakt, dat hij op deze leeftijd al zo veel heeft bereikt. Ik vind het interessant en hoop dat hij de jeugd hiermee kan aansteken.

Wanneer ben jij het meest in je element?

Als ik aan het sporten ben, of als ik (film)muziek aan het luisteren ben. Maar eigenlijk ook als ik op een vrijdagavond een drankje aan het drinken ben met m'n vrienden.

Heb je een motto?

Hakuna Matata!

Er kan je nog zoveel tegenzitten, maar de manier waarop je ermee omgaat, maakt hoe zwaar het wordt. Als je bij jezelf altijd denkt: 'don't worry, het komt goed', dan komt het ook daadwerkelijk goed. Als je bij de pakken neer gaat zitten, wordt het er nooit beter op. Mindset is key. Als je dingen vanuit positiviteit benadert scheelt dat al zo veel!!

Openluchtconcerten en Amadeus Live

Mozart in het theater, Mozart in de regen, Mozart in de film. Huppelende huwelijksliedjes en tranentrekkende treurmuziek. We hebben de man en zijn muziek in de afgelopen maanden aardig leren kennen. Saai, elke keer dat *Lacrymosa*? Welnee! En al helemaal niet als je het elke keer weer in een andere setting zingt. De ene keer op het podium met Mark Rietman en de andere keer met een megagroot filmscherm boven je hoofd. Het waren allemaal fantastische belevenissen.

Jammer dat het concert in Almere niet doorging vanwege de wind en de regen - vooral jammer voor Gerda, die met dit concert na 47 jaar afscheid nam van het TKA. Nou ja, voor ons ging het nog wel een beetje door: Boudewijn had de geniale ingeving om ons een groot deel van onze bijdrage dan maar a capella te laten zingen. Aanleiding voor het NedPho om ons meteen te boeken voor maar liefst vier openluchtconcerten volgend jaar! Ook de optredens *Amadeus Live* in Utrecht en Groningen met het Residentie Orkest waren bijzonder. Het orkest was zo tevreden over ons dat we meteen gevraagd zijn om volgend jaar opnieuw samen te werken.

Marjolein Zinkstok

Bij de voorrepetitie van het openluchtconcert in Caprera, Bloeimendaal, was het nog goed weer.

Vlak voor het begin van het concert begint het te hozen. Het publiek was voorbereid.

Mooi, dat goudkleurige doek achterin dat heerlijk meegolfde met de wind.

*Door het slechte weer moest het orkest er de brui aan geven in Almere; TKA zong a capella *Il clemenza di Tito*.*

Colofon

Redactie:

Saskia Cohen, Bart Garssen, Daan Nijssen, Jos van Waterschoot, Marjolein Zinkstok

Met medewerking van:

Nelleke Reijs (vormgeving), David Keuning, Theo Laceulle, Aja Leemans, Meira Tulp, Fred Visser, Anne van Vlerken
Foto's: Saskia Fonds, Marianne Tulp, Lisette Kruisbrink

De volgende ToniKA verschijnt in het voorjaar 2020. Daarin natuurlijk veel aandacht voor het project '75 jaar bevrijding' en het Winnipeg Symphony Orchestra.

Tekstbijdragen zijn altijd welkom, bijvoorbeeld voor de rubrieken 'Om te janken zo mooi' en 'In de stemming'. Als je een idee hebt, neem dan contact op met een van de redactieleden of stuur een mail naar marjolein.zinkstok@gmail.com